

DELIMITĂRI CONCEPTUALE ALE TIPURILOR DE CONSILIERE

Aida COTRUȚA

Universitatea de Stat din Moldova

De la apariția consilierii, în primele decenii ale secolului XX, și până în prezent s-au conturat mai multe tipuri de consiliere. În literatura de specialitate găsim mai multe tipologii: consilierea educațională sau psihopedagogică; psihologică; consilierea profesională/vocațională sau a carierei; etc. La fel ca psihoterapia și educația, consilierea este o activitate de sprijin. Astfel, în prima jumătate a secolului XX, pe marginea acestui subiect au avut loc numeroase dispute și controverse între specialiștii în domeniu. Unii autori situau consilierea și psihoterapia sub semnul egalității, alții însă erau de părere că consilierea este o formă aparte de educație.

Cuvinte-cheie: *consiliere, asistență psihopedagogică, consiliere psihopedagogică, consiliere educațională, consiliere vocațională, consiliere în carieră.*

CONCEPTUAL DELIMITATIONS OF TYPES OF COUNSELING

Since the emergence of counseling in the first decades of the twentieth century and until the present have been outlined several types of counseling. In the specialized literature we find more types: educational or pedagogical counseling; psychological; professional counseling / vocational or career; etc. As psychotherapy and education, counseling is a supporting activity. Some authors put the counseling and psychotherapy as equals sign, but others were of the view that "counseling is a special form of education". In the first half of the twentieth century, on this subject have been many disputes and controversies between specialists in the field.

Keywords: *counseling, pedagogical assistance, psycho-pedagogical, educational, vocational counseling, career counseling.*

Conceptualizarea termenului de consiliere

Noțiunea de *consiliere* provine din latinescul *consilium*, utilizat în limbajul juridic pentru a denumi *locul unde se deliberează*. Termenul a apărut în 1611, cu sensul de „*sfat dat cuiva în legătură cu ceea ce trebuie să facă*”. El este utilizat în egală măsură în psihoterapie și în psihologia carierei, ceea ce a condus la apariția unor forme distincte de consiliere, și anume: *consilierea personal-emoțională* în psihoterapie și *consilierea vocațională* în psihologia carierei [1].

În perioada 1898-1907, psihologul J.B. Davis, fiind influențat de problemele sociale și vocaționale ale elevilor, include această activitate în curriculumul școlar, astfel că în cadrul fiecărei ore de limbă maternă să se includă activități pentru a ajuta elevul să-și formeze o concepție despre sine ca ființă socială implicată într-o viitoare ocupație [2].

La începutul secolului XX, specialistul american R.W. Strowng a definit *consilierea* într-un mod operațional și cuprinzător, care a fost încrucișată pe o placă de tip comemorativ fixată pe un perete la Universitatea din Wisconsin (SUA) – Departamentul de Consiliere și Orientare:

„Consilierea înseamnă multe lucruri. Ea este o tehnică de informare și evaluare, un mijloc de a modifica comportamentul, o experiență de comunicare. Dar, mai mult decât atât, ea este o căutare în comun a sensului în viața omului, cu dezvoltarea dragostei, ca element esențial concomitent cu căutarea și consecințele ei. Într-adevăr, această căutare este însăși viața, iar consilierea este numai o intensificare specială a acestei căutări (Amble, Bradley, 1973)” [3].

Prin urmare, în literatura americană conceptul de *consiliere* (engl. *guidance, advice*) se impune în primele decenii ale secolului al XX-lea, din nevoia creată de fenomenul de industrializare și urbanizare. În anii '30 consilierea era considerată o funcție a educației; deși conceptul este afiliat domeniului psihoterapeutic, termenului îi aparține o orientare educațională. În această perioadă tratatele de specialitate evidențiază responsabilitatea profesorului de a organiza activități de ghidare și orientare profesională cu elevii. Primele activități de consiliere se refereau la consilierea pentru orientarea vocațională. În anul 1991, Asociația Britanică pentru Consiliere definește termenul ca o formă particulară de interacțiune și influențare, care contribuie la sprijinirea beneficiarilor în rezolvarea problemelor cu care se confruntă.

Asociația angajaților și managerilor din SUA, care acordă permisiunea pentru practica privată, oferă următoarea definiție: „*Consilierea* este un set de proceduri concepute pentru a ajuta o persoană în rezolvarea

problemelor și luarea deciziilor cu privire la o cariera, căsătorie, familie, identitate și îmbunătățirea relațiilor interpersonale". H.Burks și B.Steffire (1979) a oferit o definiție oarecum mai largă a consilierii: „*Consilierea* – o atitudine profesională a unui consultant calificat pentru client, care este de obicei prezentată ca de la persoană la persoană, deși, uneori, sunt implicate mai multe persoane. *Scopul consilierii* – de a ajuta clienții să înțeleagă ceea ce se întâmplă în spațiul lor de viață și să-și atingă obiectivele propuse, în baza deciziei conștiente privind soluționarea problemelor cu caracter emoțional și interpersonal” [4].

Și în literatura de specialitate există numeroase definiții și accepțiuni date conceptului de consiliere. Aducem una dintre ele: „Consilierea presupune existența unei persoane care are temporar sau permanent rolul de consilier și care oferă sau acceptă în mod explicit să acorde timp, atenție și respect uneia sau mai multor persoane, cu rolul temporar de client. Sarcina consilierii este de a oferi clientului oportunitatea de a explora, descoperi și clarifica moduri de a trăi valorificându-și resursele, ceea ce conduce la sentimentul de bine interior, îndreptându-se spre o cât mai bună existență”.

În lucrarea științifică *Consilierea și orientarea personală, socială și în carieră*, grupul de autori menționează că aceasta este o definiție generală a consilierii, care pune accentul pe creșterea și dezvoltarea personală și pe relația consilierii cu viața cotidiană. Ei afirmă că o astfel de abordare se cere în mediul școlar, caracterizată printr-o „activitate intensivă axată pe descoperirea de sine a elevului sau a celorlalți participanți la procesul de instrucție și educație”. La general vorbind, autorii sunt de părere că „*consilierea reprezintă o acțiune prin care se urmărește sugerarea modului de a proceda sau de a se comporta ce trebuie adoptat într-o instituție dată, în viață și în activitatea cotidiană*”.

În 1985, *Asociația Britanică pentru Consiliere* susține că oamenii se angajează într-o activitate de consiliere atunci când „o persoană, care ocupă temporar sau permanent rolul de consilier, oferă sau acceptă explicit să ofere timp, atenție și respect unei alte persoane sau grup de persoane, care ocupă temporar rolul de client”. (Feltham, Dryden, 1993). Autorii susțin că sarcina consilierului este de a oferi clientului posibilitatea să exploreze, să descopere și să prioritizeze modalități adecvate de a trăi și de a-și valorifica resursele personale.

La începutul secolului al XXI-lea Gh.Tomșa [5] descrie consilierea ca o *relație bazată pe principii*, fiind caracterizată de aplicarea mai multor teorii psihologice și a unui act recunoscut de deprinderi de comunicare, modificate prin experiență, intuiție și alți factori interpersonali, pentru a răspunde celor mai intime preocupări ale persoanelor și aspirațiilor acestora. *Caracterul moral al consilierii* este unul de facilitare și nu de oferire a sfaturilor sau de corecție.

După A.Băban [6], consilierea impune accentuarea anumitor caracteristici ce o distinge de alte arii de specializare ce implică *asistența psihologică*. Autoarea identifică trei caracteristici, care identifică:

- *tipul de persoane* cărora li se adresează. Consilierea vizează persoane normale, care nu prezintă tulburări psihice sau de personalitate, dificile intelectuale sau de altă natură. Consilierea facilitează, prin demersurile pe care le presupune, ca persoana să facă față mai eficient stresorilor și sarcinilor vieții cotidiene și astfel să îmbunătățească calitatea vieții;
- *modelul educațional și un model al dezvoltării*, și nu unul clinic și curativ. Sarcina consilierului este de a învăța persoana/grupul strategii noi comportamentale, să-și valorizeze potențialul existent, să-și dezvolte noi resurse adaptative. Consilierea facilitează și catalizează atingerea unui nivel optim de funcționare în lume;
- *prevenția problemelor* ce pot împiedica dezvoltarea și funcționarea armonioasă a persoanei. Strategia de prevenție constă în identificarea situațiilor și grupurilor de risc și în acțiunea asupra lor înainte ca acestea să aibă un impact negativ și să declanșeze „crize” personale sau de grup.

Totodată, apariția și dezvoltarea consilierii a fost influențată de filosofia și psihologia umanistă (Maslow, Rogers, existențialiști etc.), prin care se promovează respectul pentru om ca valoare unică și irepetabilă prin autorealizarea sa. Consilierea are în centru ideea, conform căreia omul poate învăța să trăiască mai bine. Astfel, *starea de bine* și ameliorarea vieții cotidiene reprezintă principalele repere ale consilierii.

Termenul „*consiliere*” poate fi descris printr-o *relație interumană de ajutor* dintre o persoană specializată, *consilierul*, și persoana sau grupul care solicită asistență de specialitate, *clientul* (Egan, 1990). Relația dintre consilier și persoana consiliată rămâne una de alianță, de participare și colaborare reciprocă, deschisă, caldă, bazată pe încredere reciprocă, confidențialitate și autenticitate/sinceritate. Un alt autor accentuează că consilierea este o tehnică de informare și evaluare, un mijloc de a modifica comportamentul, o experiență de comunicare, o căutare în comun a sensului vieții, fiind centrată pe schimbare evolutivă [7], pe prezent, pe

dezvoltare personală, pe maturizare, pe autocunoaștere, pe rezolvarea unor probleme, pe îmbunătățirea relațiilor interpersonale, pe creativitate.

Perspectiva umanistă a lui Carl Rogers (1961) integrează consilierea psihologică și educațională, unde problemele psihice nu mai sunt văzute în mod obligatoriu în termeni de tulburare, ci în parametrii nevoii de autocunoaștere, de întărire a Eu-lui, de dezvoltare personală și de adaptare. Din acest aspect, rolul aparține ambelor părți implicate în proces, în crearea unei alianțe veritabile, bazate pe respect, încredere reciprocă.

Sumarizând caracteristicile prezentate anterior, putem spune că procesul de consiliere pune accentul pe dimensiunea de prevenție a tulburărilor emoționale și comportamentale, care pot împiedica dezvoltarea și funcționarea normală a persoanei [8]. Strategia de prevenție are scopul de a identifica situațiile și grupurile de risc, dar și de a acționa asupra lor înainte ca acestea să aibă un impact negativ și să declanșeze *crize* personale sau de grup.

De la asistență psihopedagogică la consiliere psihopedagogică

Cercetările științifice tind tot mai mult spre ideea că la baza formării personalității umane este un proces deosebit de complex ce implică activități specifice de educație, asistență psihopedagogică și consiliere educațională, activități care trebuie desfășurate pe durata întregii vieți.

În lucrarea *Consiliere educațională* [9] autorul delimitează termenul *asistență* de termenul *consiliere*.

Termenul *asistență* provine de la cuvintele latine: *assisto*, *-ere* și *adsisto*, *-ere*, care semnifică a fi alături de cineva, a-i acorda sprijin și ajutor în soluționarea unor probleme. În anumite instituții, oferirea de asistență face referiri la complexitatea acțiunilor pe plan social. Gh.Tomșa susține că scopul acestor acțiuni este asigurarea condițiilor optime de dezvoltare și viață pentru individ sau prevenirea și înlăturarea situațiilor de suferință prezente, *temporar*, în viața persoanei. Același autor consideră că, în relațiile interpersonale informale acordarea asistenței presupune a oferi sprijin și a ajuta persoana când aceasta întâmpină unele dificultăți în rezolvarea problemelor. În acest caz, oferirea asistenței este mai mult o acțiune individualizată [10].

În lucrarea *Consilierea și orientarea în școală*, citată de I.Al. Dumitru [11], sunt specificate mai multe tipuri de *asistență*:

Asistență medicală – realizată de personal specializat, care contribuie la asigurarea condițiilor adecvate organismului uman, precum și de menținere a unei stări optime de funcționalitate și sănătate a acestuia.

Asistență socială – caracterizată prin măsuri și acțiuni de sprijin persoanelor aflate în nevoie, în scopul rezolvării problemelor de natură materială. Asistenții sociali și autoritățile publice sunt autoritățile competente să soluționeze dificultățile în asigurarea standardului de viață decent al familiilor, ocrotirii copiilor, bătrânilor, persoanelor cu diverse handicapuri și diverse dizabilități.

Asistență psihologică – realizată de psihologi, consilieri în probleme psihologice și de psihoterapeuți cu competențe specifice, în scopul acordării sprijinului persoanelor care în anumite etape ale existenței au dificultăți de adaptare la cerințele vieții. Acestea sunt manifestate prin disfuncționalități și dezechilibre ale structurilor lor de personalitate.

Asistență pedagogică/educațională – sprijin direcționat în special copiilor, tinerilor, dar și tuturor persoanelor care participă la activități de instruire-învățare, de formare profesională, dezvoltare personală și orientare în carieră. Asistența este realizată de către pedagogi, consilieri educaționali, școlari sau chiar de către părinți, în cazul copiilor.

Asistența psihopedagogică – realizarea activității educaționale este dirijată de mai mulți factori: *de natură psihologică ce țin de individ; factori psihoindividuali unde intervine structura de personalitate a individului; factori psihosociali (dinamica grupului și relațiile interpersonale); factori pedagogici ce țin de calitatea influențelor, intervențiilor și acțiunilor educaționale la care este supusă persoana în procesul formării și dezvoltării personalității sale.*

În cadrul asistenței psihopedagogice, autorul Gh.Tomșa specifică caracterul multidisciplinar al procesului educativ eficient, în care este necesară adaptarea la particularitățile psihoindividuale ale persoanei. Poate fi realizată prin intermediul activităților de instruire-învățare, de cadrele didactice/consiliere educațională.

Ch.Patterson susține că *consilierea psihopedagogică sau educațională* întrunește un proces de acordare a *asistenței psihopedagogice* elevilor și celorlalte persoane implicate în procesul educațional, care dezvoltă o relație interpersonală între consilier și unul sau mai mulți clienți (elevi, părinți, profesori). Acest proces utilizează metode psihologice, care decurg dintr-o cunoaștere continuă a personalității umane. Același autor menționează că scopul consilierii psihopedagogice este de a îmbunătăți sănătatea mintală a consiliaților și

astfel de a provoca o schimbare voluntară în atitudinile și comportamentul clientului [12]. Comportamentul problematic (observabil, măsurabil și evident) este rezultatul învățării inadecvate. În timpul consilierii elevul, profesorul sau părintele se simte investit cu puterea de a-și accepta și recunoaște situațiile de viață problematice, de a găsi soluții alternative și de a crea propriile strategii de rezolvare a problemelor.

Consilierea psihopedagogică sau educațională în școală trebuie să fie „unitatea a trei secvențe operaționale: *diagnostic-constatativă, formativ-profilactică și terapeutică-recuperatorie*” [13]. I.A.I. Dumitru definește *consilierea educațională sau psihopedagogică* drept un tip de consiliere care în același timp are obiective de natură psihologică și pedagogică. „Ea urmărește abilitarea persoanei (copil, tânăr sau matur) pentru a-și asigura funcționarea optimă prin realizarea unor schimbări evolutive la fiecare situație, în baza unui model psihoeducațional al formării și dezvoltării personalității umane”. Autorul menționează că acest tip de consiliere presupune abilitarea oamenilor de a-și rezolva singuri problemele, prin învățarea modului de a-și modifica cognițiile și comportamentul, în scopul adaptării la situațiile vieții.

Capacitatea de a gestiona trăirile afective și de a rezolva conflicte interne, de a îmbunătăți relațiile interpersonale, abilitatea de a lua decizii și de a-și asuma responsabilități sunt deprinderi de viață sănătoasă, care ating nivelul optim de funcționare a propriei personalități. „Oamenii ating nivelul optim de funcționare atunci când stăpânesc la nivel operațional deprinderile fundamentale ce fac față cerințelor vieții” [14].

În lucrarea sa *Consiliere educațională* I.A.I. Dumitru menționează că funcționarea optimă a persoanei este rezultatul învățării prin aportul factorilor educaționali și, în special, prin sprijinul *consilierilor educaționali*. Autorul susține că între cele două tipuri de activități educațional-formative (consilierea psihopedagogică și consilierea educațională) nu există diferențieri semnificative. Obiectivele acestor două activități se intersectează *la baza formării personalității umane*. „Educatorul/profesorul și consilierul educațional au ca misiune acordarea de sprijin, ajutor și îndrumare celor care participă la activități de instruire-învățare. Dar, în pofida misiunii lor comune, unii îi instruiesc, alții îi formează, ceea ce presupune competențe și responsabilități relativ diferite” [15].

De la consiliere școlară, vocațională la consilierea în carieră

Prima parte a secolului XX este momentul începutului orientării vocaționale sistematice în Statele Unite. Deși preocupări și acțiuni în acest sens existau încă din secolul trecut, Jesse Davis (1871-1955) propune în 1907 primul program de orientare vocațională, cu pronunțată temă moralizatoare. În aceeași perioadă, Elli Weaver (1862-1922), un director de școală din New York, care publicase un manual intitulat „Alegerea unei cariere”, demarează activități de orientare vocațională în New York. Majoritatea acestor programe aveau un puternic caracter moralizator și erau dominate de idei darwiniste de „supraviețuire socială”, care promovau competiția și uneori agresivitatea în scopul obținerii unui statut superior în instituție sau societate.

Activitățile de acest gen încep să se răspândească pe teritoriul american fără un sistem centralizat de acțiune, fără o viziune globală. Frank Parsons (1854-1908) este considerat fondatorul orientării vocaționale americane și este cel care înființează un *Vocational Bureau* în Boston, cu scopul de a asista persoanele care doreau să-și aleagă o ocupație, să se pregătească pentru aceasta, să-și construiască o carieră de succes. La fel, Parsons a dorit ca sistemul de orientare vocațională să pătrundă în toate școlile de stat. Tot Boston a fost locul primei conferințe de orientare vocațională, ale cărei recomandări s-au finalizat, în 1913, cu crearea National Vocational Guidance Association (NVGA).

Teoriile lui Parsons se regăsesc în mare măsură în modelele actuale ale consilierii, care pornește de la strategia de abordare a situației și continuă cu principiile promovate. În viziunea lui, procesul de consiliere începe cu autoevaluarea propriului sistem de aptitudini, interese, ambiții, resurse, limite și identificarea cauzelor acestora; trece prin informarea despre cerințele unui anumit post: avantajele, beneficiile, perspectivele și dezavantajele acestui post; nu mai puțin importantă a fost înțelegerea relației dintre aceste două realități: clientul și postul dorit; procesul finalizează cu găsirea strategiilor optime pentru succes.

Mai târziu, în anii '30, E.G. Williamson (1900-1979) propune teoria de factură directivă, inspirată de scrierile lui Parsons, care este considerată (de comun acord) a fi prima teorie a consilierii. Inițialmente, el propune o serie de acțiuni în cinci etape:

- a) examinarea problemei și analiza situației clientului;
- b) sintetizarea, sumarizarea și organizarea informației pentru înțelegerea problemei;
- c) diagnoza, interpretarea problemei;
- d) consilierea propriu-zisă, sprijinirea clientului în găsirea soluțiilor;
- e) follow-up.

Teoria lui Super oferă un cadru util pentru conceptualizarea dezvoltării carierei de-a lungul vieții. Acest model recunoaște diverși determinanți *personali* (de ex., nevoile, valorile, abilitățile) și *situaționali* (de ex., grupul de colegi, familia, piața muncii) care influențează dezvoltarea carierei. Teoria lui Super plasează munca în contextul rolurilor multiple jucate în viață. Ulterior, teoria sa devine sprijinul oamenilor acordat în clarificare, articulare și implementare a conceptelor proprii despre rolurile lor în viață. Astfel, teoria lui Super oferă un cadru util, general pentru observarea proceselor de dezvoltare a carierei.

Teoria lui Roe, numită și teoria influențelor personale și situaționale asupra dezvoltării carierei, indică importanța experiențelor de la începutul vieții pentru dezvoltarea carierei. „Teoria lui Gottfredson sugerează ideea conform căreia crearea de stereotipuri legate de rolul de sex influențează aspirațiile de carieră ale bărbaților și femeilor (Gottfredson, 1996, 2002). Teoria sa oferă o perspectivă de dezvoltare sociologică a carierei. Teoria se concentrează în primul rând pe procesul de dezvoltare a carierei în măsura în care acesta relaționează cu tipurile de compromisuri pe care le fac oamenii în formularea aspirațiilor lor ocupaționale”.

Cel care a generat mai multă muncă de cercetare decât oricare altă teorie privind cariera este Holland. În mod discutabil, tipologia oferită de Holland oferă cel mai util cadru pentru înțelegerea și precizarea comportamentului individual (pe larg, satisfacția legată de serviciu, performanța la locul de muncă și stabilitatea ocupațională) în cadrul mediilor de lucru. Utilizând instrumente de analiză, Holland își aplică tipologia pentru a ajuta persoanele în clarificarea și implementarea identităților lor ocupaționale (Spokane, Luchetta, & Richwine, 2002).

Pentru dezvoltarea carierei nu este suficient să ai parte de o consiliere de calitate, dacă gândirea este „defectuoasă” sau irațională, care îi împiedică pe oameni să-și dezvolte cariera. Efectul cumulat al unei varietăți de experiențe de învățare poate duce la grade variate de funcționalitate între persoane în ceea ce privește abilitatea acestora de a lua decizii eficiente privind cariera. „De exemplu, atunci când acestea primesc sprijin adecvat și sunt expuse unor modele de viață eficiente, persoanele își dezvoltă deseori interese și aptitudini care duc la satisfacerea opțiunilor de carieră. În mod invers, atunci când acest tip de sprijin lipsește sau oamenii sunt dezinformați, ei desconsideră adesea opțiunile adecvate, deoarece le lipsește încrederea sau aderă la convingeri care îi țin „blocați” în dezvoltarea carierei. În cazurile din urmă, oamenii au nevoie de asistență în dezvoltarea de convingeri utile pentru luarea eficiente de decizii privind cariera. În aceste cazuri, opera lui *John Krumboltz* oferă un cadru util în sprijinirea practicienilor spre ghidarea clienților lor în dezvoltarea carierei” [16].

Russel, Dexter și Bond definesc „consilierea ca o activitate care este inițiată de o persoană care caută ajutor. Oferă clientului oportunitatea de a identifica ceea ce-l perturbă, de a se autoexplora și de a se înțelege. Procesul de consiliere îl va ajuta să-și identifice gândurile, emoțiile și comportamentele, care, conștientizate fiind, îl fac să se simtă plin de resurse și să hotărască schimbarea”.

Consilierea școlară se axează pe unitatea triadică: familie-copil-școală, în vederea desfășurării unei educații eficiente și a dezvoltării optime a personalității copilului. În sens larg, consilierea școlară reprezintă un proces intensiv de acordare a asistenței psihopedagogice elevilor și celorlalte persoane implicate în procesul educațional (profesori, părinți, tutori și autorități școlare). Rolul consilierii este unul proactiv, ce presupune prevenirea situațiilor de criză personală și educațională a elevilor.

Orientarea vocațională presupune o autoantrenare și organizare a mai multor opțiuni ce țin de resursele interioare psihice ale adolescentului, implică identificare socială și antrenare, prin care se ajunge la autodefinire. Este o orientare a energiei și a eforturilor psihice, eforturi de dobândire de cunoștințe prin orientarea curiozității și organizarea de îndemânări specifice care să materializeze identificarea vocațională.

A.Silvaș în lucrarea *Managementul Carierei* susține că „rolul orientării școlare și profesionale/vocaționale constă în a facilita procesul de identificare, atât din punctul de vedere al societății, cât și al tânărului”.

În *Ghidul Consiliere și Orientare* [17, p.16] autorul specifică principalul conținut al activităților de consiliere și orientare, care constă în:

- informarea și documentarea personală (prin consultarea de profile ocupaționale, monografii profesionale, ghiduri, lucrări de specialitate, filme de orientare școlar-profesională, prin vizite de documentare și participarea la activitatea practică din ateliere);
- informarea și educația pentru orientarea carierei desfășurate sistematic în școală sau în cadrul orelor de activități extrașcolare;
- valorificarea în grup a experiențelor personale pozitive ale elevilor și ale părinților acestora;

- exersarea alegerii diferitelor rute de formare profesională inițială sau continuă ori simularea situațiilor favorabile bunei orientări (interviul de angajare, convorbirea telefonică);
- desfășurarea de activități orientate către punerea în practică a tehnicilor de căutare a unui loc de muncă (redactarea unui Curriculum Vitae, a unui proiect personal de dezvoltare a carierei, a unei scrisori de prezentare, a portofoliului personal);
- activități specifice și speciale inițiate de consilieri în instituții de profil (convorbire, consiliere, evaluare).

În literatura de specialitate se vehiculează mai mulți termeni ce țin de managementul carierei. Cu toate că au la bază activități comune, cercetătorii țin să concretizeze că, totuși, au diferite direcții și finalități.

„*Conceptul de orientare în carieră* este termenul care acoperă gama cea mai largă de activități: de la informare și evaluare la consiliere și educație pentru carieră și devine astfel conceptul care cuprinde activitățile din acest domeniu. La rândul său, *consilierea în carieră* vizează dezvoltarea abilităților unei persoane sau grup de persoane pentru rezolvarea unei probleme specifice legate de carieră (indecizie, anxietate legată de carieră, insatisfacție academică, plan de carieră etc., și este în esență o intervenție psihologică)” [18]. Un alt autor susține că *consilierea carierei* se inițiază pentru un anumit eveniment și este pusă în aplicare prin intermediul procesului consultativ, adaptat la cultura organizației, care îndeplinește cerințele de eficacitate practică. La fel, cercetătorul menționează că *consilierea carierei* are la bază un set de metode pentru a ajuta consiliatul la rezolvarea problemei de a alege calea spre avansare și dezvoltare profesională [19].

L. Tășica în *Consilierea carierei adulților* spune că „consilierea carierei a devenit un proces de o importanță practică deosebită datorită implicațiilor pe care le are în diferite domenii: educație, muncă, economie, sănătate, cultură, comerț, servicii etc. Implicit, în plan științific, *consilierea carierei* are o sferă noțională din ce în ce mai largă, dar include și alte sfere mai restrânse”. Totodată, autoarea menționează că *consilierea vocațională* urmărește dezvoltarea capacității de planificare a carierei. Această formă de consiliere este, de cele mai multe ori, asimilată *consilierii carierei*, atunci când se acordă elevilor și absolvenților ciclurilor de învățământ terminale [20].

Concluzii

Ca urmare a extinderii tehnologiilor informatice și de comunicare, precum și dominanței lor în coordonarea tuturor domeniilor sociale, conceptul de *consiliere* dobândește un caracter umanist, etic, educativ. *Consilierea în carieră* devine indispensabilă majorității indivizilor aflați în perioada de viață activă. Competențele consilierului devin din ce în ce mai specializate, deoarece dificultatea soluționării cazurilor determină reorientări, schimbări dramatice de carieră și asistarea clienților pe perioade de timp mai îndelungate.

În procesul de consiliere se încorporează informații și metode din mai multe discipline, care sunt specifice și celorlalte tipuri de consiliere anterior menționate. *Consilierea* implică dezvoltarea unor atitudini și abilități fundamentale fără de care procesul de consiliere nu poate duce la efectele conturate de înseși obiectivele consilierii.

Pregătirea consilierului presupune asimilarea unor repere teoretice și aplicative din mai multe domenii. Relația dintre consilier și persoana consiliată, în procesul de consiliere, implică o relație specială – bazată pe responsabilitate, confidențialitate, încredere și respect. Orice proces de consiliere trebuie să implice asumarea de către consilier a respectării unui sistem de valori și a unui cod deontologic.

Referințe:

1. ZLATE, M. *Tratat de psihologie organizațional-managerială*. Iași: Polirom, 2004.
2. PASCARU-GONCEAR, V. *Fundamente teoretice și metodologice ale formării competenței de consiliere psihopedagogică la studenți*: Teză de doctor în pedagogie. Chișinău, 2015.
3. POTOLEA, D. (coord.), NEACSU I. (coord.), IUCU, R.B. (coord.), PANISOARA, I.O. (coord.) *Pregătirea psihopedagogică. Manual pentru definitivat și gradul didactic II*. 2008. 544 p.
4. КОЧУОНАС, Р. *Основы психологического консультирования*. Москва: Академический проект, 1999.
5. TOMȘA, Gh. *Consilierea și orientarea în școală*. București: Credis, 2003.
6. BĂBAN, A. *Consiliere educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere*. Cluj-Napoca: Psinet, 2001. 196 p.
7. DAFINOIU, I. *Elemente de psihoterapie integrativă*. Iași: Polirom, 2000. 230 p.
8. BĂBAN, A. *Op.cit.*
9. DUMITRU, I.A.I. *Consiliere psihopedagogică: baze teoretice și sugestii practice*. Iași: Polirom, 2008.

10. TOMȘA, Gh. *Consilierea și orientarea în școală*. București: Casa de Editură și Presă Viața Românească, 1999.
11. DUMITRU, I.A.I. *Op.cit.*
12. PATTERSON, C.H. Distinctions and commonalities between counseling and psihoterapy. În: G.W. Faarwell et all (eds.). *The Counselor's handbook. Index*. New York: Educational Publishers, 1974.
13. GOLU, P., VERZA, E., ZLATE, M. *Psihologia copilului*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1993.
14. HOLDEVICI, I. *Elemente de psihoterapie*. Ediția a III-a. București: ALL, 1998.
15. DUMITRU, I.A.I. *Op.cit.*
16. SPENCER, G.N., HARRIS-BOWLSBEY, J. *Career development interventions in the 21st century*. București: ASCR, 2012.
17. JIGAU, M. *Ghidul Consiliere și Orientare*. București, 2000.
18. SILVAȘ, A. *Managementul carierei*. Târgu-Mureș: Universitatea „Petru Maior”, 2009.
19. *Карьерное консультирование*. Учебно-методический комплекс. Витебск: УО «ВГУ им. П.М. Машерова», 2012.
20. JIGĂU, M. (coord), BOTNARIUC, P., CHIRU, M. și al. *Consilierea carierei adulților*. București, 2003.

Prezentat la 11.05.2016